

K PROBLÉMŮM STABILIZACE ZEMĚDĚLSKÉHO OBYVATELSTVA

C. Marková

MARKOVÁ, C. (Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Praha): *K problémům stabilizace zemědělského obyvatelstva*. Sbor. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 23, 1987 (2) : 99-106.

Závažným problémem úzce souvisejícím se zabezpečením perspektivního rozvoje zemědělsko-potravinářského komplexu v ČSSR je otázka správného rozmístění pracovních sil v zemědělství, jejich stabilizace ve venkovském prostoru. Potíže vznikají se zajišťováním odpovídajícího počtu pracovníků, zejména v oblastech s extrémními přírodními podmínkami a v malých obcích zařazených do kategorie nestředisková sídla ostatní. V těchto obcích není zajištěna dostatečná občanská vybavenost. Pro perspektivu dalšího úspěšného vývoje zemědělství je žádoucí, aby se zmírnil proces koncentrace obyvatelstva do středisek osídlení vyššího řádu a aby byla v podstatě zachována dnešní struktura sídel ve venkovském prostoru.

zemědělství; pracovní síly; rozmístění; stabilizace; bytová výstavba

Dynamický rozvoj socialistické společnosti a ekonomiky je v podmínkách Československa jako vysoce urbanizované země stále výrazněji vázán nezbytným respektováním prostorových možností a limitujících faktorů území a jeho osídlení.

Socialistické zemědělství představuje složitou, ucelenou a dynamickou výrobní soustavu s rozvětvenými horizontálními a vertikálními vazbami na všech úrovních. Stále více se v něm prohlubují procesy dělbý práce a specializace a spolu s tím se rozvíjejí kooperace a zemědělsko-průmyslová integrace. V souvislosti s vědeckotechnickým rozvojem se v zemědělství neustále zvyšuje jeho mnohostranné a významné působení na pracovní sílu, na postavení člověka v pracovním a výrobním procesu. Vědeckotechnický rozvoj tu působí svojí substituční a intenzifikační funkcí, ovlivňuje počty, strukturu i rozsah a kvalitu pracovní účasti a ve svém výsledném působení i celkové sociálně ekonomické postavení zemědělských pracovníků.

V Československu se uskutečňuje — stejně jako v řadě dalších hospodářsky vyspělých zemí — růst zemědělské výroby s klesajícím stavem pracovníků. Došlo k významným změnám ve vývoji početních stavů pracovníků jednotlivých profesí a ke změnám v jejich procentním zastoupení. Závažným problémem, úzce souvisejícím se zabezpečením pozitivního vývoje zemědělsko-potravinářského komplexu, je otázka správného rozmístění pracovních sil pro zemědělství, jejich stabilizace ve venkovském prostoru.

Základní koncepce výhledové potřeby pracovních sil předpokládá, že v zemědělství celkem, včetně centrálního řízení a jeho vědecko-výzkumné základny, poklesne počet průměrných evidenčních pracovníků z 1179,1 tis. osob v roce 1980 na 1155,9 tis. osob v roce 2000, tedy o 2 %

v rámci celé ČSSR. V zemědělské prvovýrobě zřejmě poklesne potřeba pracovníků v rostlinné a živočišné výrobě cca o 7,6 %, zatímco v přidružené výrobě se zvýší přibližně o 4,8 %. Návrh rozmístění pracovních sil v roce 2000 pro zajištění zemědělské výroby předpokládá největší přírůstky trvale činných pracovníků v kraji Jihočeském, Západočeském a Severočeském. Naopak slabý úbytek zaznamenává kraj Jihomoravský a Severomoravský. Na Slovensku se očekává výrazný přírůstek v kraji Středoslovenském a naopak vysoký úbytek v kraji Západoslovenském. Všeobecně se očekává vyrovnávání proporcionality v produktivitě práce vztahované k intenzitě výroby mezi ČSR a SSR.

Jako značně neodpovídající, ve srovnání s reálně dosahovatelnou intenzitou zemědělské výroby, lze hodnotit teritoriální rozmístění pracovníků. Závažné problémy se zajištěním odpovídajícího počtu pracovníků vznikají zejména v oblastech s extrémními přírodními podmínkami, zejména v horských oblastech a v těžebních oblastech. Složitá situace se v poslední době vytváří v malých obcích zařazených do kategorie nestředisková sídla ostatní.

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ STABILITU ZEMĚDĚLSKÉHO OBYVATELSTVA

Bydlení

Jedním ze základních předpokladů stabilizace zemědělského obyvatelstva je zajištění dostatečného počtu vyhovujících bytů.

Příznivé podmínky v řešení bytového problému ve 4. a 5. pětiletce se sice promítly do zlepšení struktury pracovních sil, ale v 6. a zejména v 7. pětiletce došlo k výraznému zhoršení a bytová výstavba už neřeší stabilizaci v potřebném rozsahu. Zásadami o finanční, úvěrové a jiné pomoci družstevní a individuální bytové výstavbě se podstatně omezila možnost poskytování finanční pomoci pracovníkům zemědělských organizací na složení členského podílu. Byla zrušena podniková výstavba, která plnila výraznou funkci při náboru a stabilizaci pracovních sil v zemědělství. Úkol nahradit podnikovou bytovou výstavbu převzala v 7. pětiletce bytová družstva, a to tak, že zvýšila rozsah družstevní stabilizační výstavby.

Pro strukturu bytového fondu na venkově a pro způsob bydlení na vesnicích jsou a zůstanou nadále rozhodující rodinné domky a bývalé zemědělské usedlosti v různé míře modernizované, tedy individuální způsob bydlení a v podstatě svépomocný způsob bytové výstavby. Tento typ bydlení preferovalo podle výzkumů VÚEZVŽ začátkem osmdesátých let 86 % respondentů. Výzkumy potvrzují, že rodinný domek jako typ bydlení tvoří naprosto převažující vzor pro zemědělskou populaci, včetně pracovníků státního sektoru zemědělství a zemědělské mládeže.

Na X. sjezdu JZD směřovala řada diskusních příspěvků k opatřením ke stabilizaci pracovních sil a v této souvislosti zejména k problematice výstavby bytů. V opatřeních k 11. zasedání ÚV KSČ a k X. sjezdu JZD, schválených vládou ČSR, je otázka řešení bytové problematiky uvedena jako rozhodující opatření pro zabezpečení stabilizace a reprodukce pracovních sil.

Pro období 8. pětiletky bude bytová výstavba na venkově nadále zaměřena na řešení stabilizace pracovních sil ZPoK.

Cílem výstavby bytů je především:

- řešit nepříznivé věkové struktury pracovníků,
- řešit výstavbu i v nestřediskových obcích a zlepšit kategorizaci bytů,
- zabezpečit výstavbu bytů i v oblastech se zhoršenými životními nebo výrobními podmínkami.

Při plánování a realizaci bytové výstavby na venkově bude třeba přihlížet k řadě specifických požadavků:

— Plánovací územní i finanční příprava výstavby vesnických sídel musí být koncepčně lépe vyjasněna a rozvinuta v úzké vazbě na vlastní zemědělskou výrobu.

— Nová výstavba musí respektovat zásady ochrany zemědělského půdního fondu.

— Dispoziční řešení nízkopodlažní bytové výstavby včetně rodinných domků je třeba přizpůsobit charakteru vesnického bydlení.

— Přehodnotit z funkčních a společensky závažných důvodů velikost pozemků pro výstavbu rodinných domků na venkově.

— Těžiště výstavby rodinných domků převést na výstavbu řadových rodinných domků, atriových a terasových domů. Využívat pro jejich výstavbu především svažité pozemky nevhodné pro zemědělskou výrobu a zejména uvolněné proluky v intravilánu obcí.

— Při realizaci bytové výstavby na venkově vytvořit vhodné předpoklady pro přípravu i vlastní realizaci této výstavby dodavatelskou a svépomocnou formou nebo jejich kombinací.

— Upřesnit dohody o vzájemné spolupráci s bytovými družstvy a plně tuto spolupráci v praxi rozvíjet, a to podle místních potřeb a podmínek.

Koncepce státní bytové politiky pro 8. pětiletku a další období vzala v úvahu řadu připomínek resortu zemědělství a výživy. Vedle důsledné ochrany zemědělského půdního fondu podporuje výstavbu rodinných domků a umožňuje jejich výstavbu i v nestřediskových obcích. V oblasti materiálně technického zabezpečení ukládá zajistit variantní řešení i v rozptýlené bytové výstavbě a využití progresivní technologie a materiálů.

Významná opatření byla přijata i ve finanční oblasti. Jedná se zejména o tato opatření:

— Možnost poskytovat stabilizační příspěvky na složení minimálních členských podílů na družstevní stabilizační byt ve výši 100 % v odvětví zemědělství, a to dělníkům a provozním technikům v místech se ztíženými životními nebo výrobními podmínkami.

— Vytvořit lepší podmínky i v pánevních oblastech Severočeského kraje a v pohraničních oblastech, kde bude možno poskytovat stabilizační příspěvky ve výši 100 % všem pracovníkům.

— Zachování přiměřených nákladů na byt, kde se kladně projevuje zvýšení státních příspěvků na družstevní a individuální bytovou výstavbu, a dále prodloužení splatnosti úvěrů z 30 na 40 let, což se projeví ve snížení ekonomického nájemného.

— Možnost poskytovat příspěvky na individuální bytovou výstavbu i v nestřediskových obcích.

— Zařazení zemědělství do skupiny odvětví, kde je možno poskytovat stabilizační příspěvek ze zdrojů organizace na individuální bytovou výstavbu ve výši 20 000 Kčs.

— Zvýšení stabilizačního příspěvku pro modernizaci bytového fondu z 15 000 Kčs na 20 000 Kčs.

Vedle těchto opatření vycházejících z koncepce bytové výstavby na 8. pětiletku se podařilo dořešit i dlouhodobý problém vysokých členských podílů ve stabilizačních družstevních bytech, budovaných za kolektivního členství jednotlivých zemědělských družstev od 1. 1. 1977. Taktéž možnost poskytování půjček na družstevní stabilizační výstavbu, která se zachovává ve fondu kulturních a sociálních potřeb JZD, přispěje k další žádoucí stabilizaci pracovníků v případech, kdy není možné poskytovat stabilizační příspěvek podle obecných předpisů.

Bydlení tvoří velmi aktuální problém, který limituje další sociálně ekonomický rozvoj zejména státních statků. V posledních letech se aktualizovala potřeba podrobnějšího zkoumání podmínek a způsobu života pracovníků státních statků, zejména velkých oborových podniků. V jejich podmínkách se objevují specifické problémy, které nezřídka vyúsťují do obtíží při stabilizaci pracovníků, zejména v žádoucí věkové a profesně kvalifikační struktuře. V některých případech, zejména v živočišné výrobě, jde o zajištění výrobních procesů vůbec. Tyto okolnosti značně ovlivňují a někde přímo limitují rozvoj zemědělského podniku i sociálně ekonomický rozvoj celé výrobní oblasti.

Vybrané otázky životních podmínek byly zkoumány v oborových podnicích státních statků Šumava, Český Krumlov, Bruntál, Tachov, Kroměříž a Liptovský Mikuláš. Výzkumy ukázaly, že zatímco většina zemědělských pracovníků dává přednost bydlení na venkově, především ve větších střediskových obcích s určitou vybaveností, pracovníci státních statků by raději bydleli v malém městě, příměstské obci i v průmyslovém středisku. Celkově vykazují pracovníci státních statků menší stabilitu vzhledem k obci a častější tendenci k přestěhování.

Zvláštní problém v tomto směru představují státní statky v pánevích oblastech, kde je vysoká nabídka pracovních příležitostí v jiných odvětvích (především v energetice a důlních provozech) se značně vyšší úrovní odměn i dalších výhod — ve srovnatelných profesích 500 Kčs i více měsíčně jen ve mzdě. Kombinace těchto vlivů spolu s odlehlostí obce, možností pro uspokojování rodinných a osobních potřeb, nepříznivě působí na věkovou, kvalifikační a profesní strukturu pracovníků. Míra průměrné fluktuace v některých oborových podnicích dosahuje 20 % i více ročně, zejména v některých lokalitách a profesích.

Závažnost tohoto problému můžeme ukázat na příkladu oborového podniku Státní statky Šumava, odštěpný závod 05 Frymburk. Závod je specializován na živočišnou výrobu, a to na chov skotu. Má 7 provozů, skot je rozmístěn ve 23 částech obcí, z toho dojnice ve 13 vesnicích. Skot ošetřuje 187 pracovníků, z toho dojnice 139 pracovníků, jalovice 45 a telata 3 pracovníci. V rámci schválené sídelní soustavy je v rámci obvodu tohoto závodu jedno střediskové osídlení obvodního významu, struktura ostatních středisek je následující:

	počet	dojnice	jalovice	telata
střediska osídlení místního významu	2	592	200	—
nestředisková sídla trvalého významu	10	1517	1721	320
nestředisková sídla ostatní	14	460	1330	—

Většina živočišné výroby je umístěna v nestřediskových sídlech trvalého významu (58 %), v nestřediskových sídlech ostatních jsou kraviny (i ve čtyřech vesnicích bez trvalého osídlení). Za deset let (1970—1980) zaniklo trvalé osídlení v šesti částech obcí daného území.

V obvodech šesti národních výborů, shodných zhruba s obvodem odstěpného závodu 05, klesl podíl pracovníků v zemědělství téměř o 10 %, naproti tomu se zvýšil počet pracovníků v průmyslu o 8 %. Ve stejném období se zvýšil počet zaměstnaných v zemědělství dojíždějících za prací z místa bydliště o 7,2 %. Nežádoucím jevem je vysoká migrace obyvatel. Ročně se na daném území přistěhuje průměrně 298, odstěhuje 338 osob. Migrační obrat postihuje v průměru 12,5 % obyvatel.

Zvláštní pozornost vyžadují stabilizační opatření v oblastech s nepříznivými životními podmínkami, v pohraničních a horských oblastech.

V pohraničních oblastech, zejména u obcí, které se řadí do kategorie nestředisková sídla ostatní, není zpravidla potřeba většího počtu bytů, protože jde prakticky o řešení bytového problému pracovníků, kteří zajišťují živočišnou výrobu rozmístěnou v dané lokalitě. Podstatné ovšem je, že nárůst kapacit živočišné výroby se předpokládá právě v těch nejextrémnějších polohách, neboť právě tam dochází k nárůstu půdního fondu po rekultivacích a melioracích. Tyto oblasti nebyly dosud intenzivně využívány. Aby bylo možno získat do nich nové pracovníky a udržet je v nich, je třeba jim nabídnout byty vybavené podle jejich potřeb.

Protože podniková bytová výstavba byla zrušena, realizuje se podstatná část těchto bytů družstevní svépomocnou výstavbou. Pomoc státu družstevníkům je vymezena vyhláškou č. 1/1982 Sb., která je doplněna vyhláškou č. 159/1983 Sb. Podle této vyhlášky pracovníkům zemědělských organizací hospodařících v horských a podhorských oblastech je možno poskytnout 75 % příspěvku na složení členského podílu. Zatím ale zůstává jen u možností, protože poskytnutí příspěvku je vázáno na rozpis počtu bytů nadřízeným orgánem, tj. ONV. Problém je v tom, že tento rozpis je na 8. pětiletku minimální, takže příspěvek na složení členského podílu je možno poskytnout jen pro nepatrnou část bytů. Tím prakticky toto opatření ztrácí svůj význam. Pracovník, který nastupuje v pohraničí do zemědělství, může získat družstevní byt, ale musí na členský podíl složit v průměru kolem 35 000 Kčs. Pokud se nestane samozřejmostí, že příspěvek na složení členského podílu získá každý stabilizovaný pracovník v horských oblastech, ztrácí družstevní bytová výstavba pro stabilizaci pracovníků význam.

Občanská vybavenost

Podle koncepce střediskové soustavy osídlení, schválené vládou ČSR v roce 1971, byly obce podle svého regionálního (střediskového) významu rozděleny do čtyř kategorií. Střediska osídlení oblastního a obvodního významu byla jmenovitě určena usnesením vlády, výběr středisek místního významu provedly krajské národní výbory. Čtvrtou kategorií představují ostatní, tj. nestřediskové obce.

Smyslem přijaté koncepce bylo soustředění investičních prostředků k rychlému dobudování občanské a technické vybavenosti středisek a zároveň snaha do nich soustředit podstatnou část nové hromadné i individuální bytové výstavby. Tím mělo dojít k urychlení koncentrace obyvatelstva do sídel s lepší vybaveností. V nestřediskových obcích a lokalitách se předpokládal útlum investiční činnosti a obyvatelstvo z nich se mělo postupně přestěhovávat do střediskových sídel.

Snaha ponechat malé obce „svému osudu“ se ukázala jako neopodstatněná a z hlediska dalšího rozvoje zemědělské výroby dokonce škodlivá. Ponecháme-li stranou problém sociálního zabezpečení starých

a často i osamělých lidí, žijících v nedostatečně vybavených domcích, pro něž nutnost dojíždět za základním občanským vybavením a lékařskou péčí do střediskové obce nebo města je skutečně nesmírně obtížné, stojí tu ještě otázka zajištění pracovních sil pro dislokovaná hospodářská střediska zemědělských závodů. Tato střediska nelze koncentrovat do střediskových obcí a vzhledem k charakteru jejich výrobního zaměření (velkokapacitní kravíny, teletníky apod.) není často ani možné přemístit je blíže ke střediskům osídlení. Není možno měnit jejich stanoviště, ale je třeba zajistit pro ně dostatečný počet kvalifikovaných pracovních sil produktivního věku. To však předpokládá zajistit pro tyto pracovníky dobré životní podmínky a bydlení v nevelké vzdálenosti od závodu. Jako nejvýhodnější se pro tento účel jeví právě malé nestřediskové obce. Potřeby zemědělské výroby tedy působí protichůdně proti snahám urbanistů a architektů.

Opakované výzkumy preference místa bydliště, provedené prostřednictvím sítě tazatelů Výzkumného ústavu ekonomiky zemědělství a výživy ukázaly, že atraktivita venkovských obcí, zejména malých, vzdálených od měst, je pro trvalé bydlení výrazně nižší než by odpovídalo podílu obyvatelstva v nich bydlícího. Zřetelně vyšší preferenci jako místa trvalého bydliště mají však větší střediskové obce s určitým stupněm vybavenosti. Začátkem 80. let dávalo přednost bydlení v malé obci vzdálené od města jen 10 % venkovského obyvatelstva, zatímco ve větší střediskové obci s určitou vybaveností 55 %.

Ke zhoršení životních podmínek v malých obcích přispěl i proces administrativního slučování těchto obcí do větších územních celků, vyvolaný integračním vývojem zemědělské výrobní základny. Vytvoření střediskových národních výborů mělo za následek zánik mnoha místních národních výborů.

Data o vývoji velikostní struktury obcí dokumentují pokračující proces koncentrace a urbanizace obyvatelstva. Současně dochází k odlivu trvale bydlícího obyvatelstva z venkovských obcí, zvláště z těch nejmenších. Tyto trendy jsou poněkud zvýrazněny zdánlivou koncentrací, jež je důsledkem integrace obcí, ale jsou dobře patrné i při eliminaci vlivu územních změn provedenými přepočty. U většiny lokalit do 500 obyvatel je třeba v budoucnosti reálně počítat s dalším poklesem počtu obyvatel a stárnutím populace.

Dojížďka za prací

Nedostatek pracovních příležitostí ve venkovském osídlení a zejména v nejmenších sídlech vede ke značnému vyjíždění za prací. Zatímco ve městech vyjíždí z místa bydliště do zaměstnání jen 20 %, na vesnici je to více než polovina pracujících. Hlavní podíl vyjíždějících směřuje za prací v průmyslu. V posledním období se s rozvojem velkovýrobních forem hospodaření projevuje také zvýšení počtu vyjíždějících v zemědělství. Z celkového počtu zemědělců vyjíždí již více než jedna čtvrtina denně. Pohyb za prací v zemědělství se vyskytuje ve všech velikostních kategoriích venkovských sídel. Za prací v zemědělství vyjíždí i část městského obyvatelstva na venkov.

Zvýšený rozsah vyjíždění za prací připravuje obvykle i postupnou migraci obyvatel — změnu bydliště do místa pracoviště. Rozvoj vybraných průmyslových a urbanizačních oblastí společně s významnými

centry osídlení odčerpávají tak z venkova uvolněné pracovní síly a dále i přírůstky obyvatel získané přirozenou reprodukcí. Počet obyvatel na venkově se tím výrazně snižuje a mění se i jeho rozložení v jednotlivých územích a sídlech. Tento proces měl za následek změny ve velikostní skladbě vesnic, tj. ve ztrátách obyvatel ve prospěch měst nebo v přesunu obyvatel z menších venkovských sídel do větších.

Životní prostředí

Otázky stabilizace zemědělského obyvatelstva budou značně souviset také s vývojem ekologických problémů. Patří k nim zejména:

- relativně vysoké přetížení našeho území a značný stupeň znehodnocení jeho přírodních složek,
- kumulace výrazného znehodnocení přírodních složek životního prostředí v sídelních regionálních aglomeracích,
- opoždování investic do ochranných opatření, liknavé a nekomplexní řešení vzniklé situace.

Nepříznivý vliv na přírodní složky a krajinu způsobuje především nesoulad mezi průmyslem a zemědělstvím, mezi městem a venkovem, a to z hlediska územních i urbanistických aspektů jejich vzájemných vztahů.

V makrooblastním měřítku se nepříznivý vliv projevuje především v úbytcích zemědělské půdy. Největší úbytky vykazují na jedné straně řídké osídlené, převážně zemědělské podhorské a horské oblasti všech tří slovenských krajů a Jihočeského kraje, na druhé straně hustě zalidněný a těžbou a rozvojem energetiky postižený kraj Severočeský.

V okolí velkých měst a průmyslových aglomerací dochází k povážlivým úbytkům nejkvalitnější orné půdy. Nadále neunosný trend tohoto úbytku byl způsoben zejména výstavbou nových velkých obytných čtvrtí ve formě mnohopodlažních obytných domů. Přitom z hlediska kvalitního obytného prostředí mnohem výhodnější a zároveň zemědělsky neatraktivní svažitě pozemky v blízkosti těchto měst byly postupně znehodnoceny chaotickou výstavbou rekreačních chat.

V obou těchto extrémních podmínkách ovlivňují rozdíly mezi průmyslem a zemědělstvím i mezi venkovem a městem nepříznivě stabilitu pracovníků v zemědělství a vývoj venkovských sídel. Rozdíly mezi životními podmínkami ve městě a na venkově a také nedostatek vhodných nezemědělských pracovních příležitostí a špatná dostupnost vyvolávají pokles počtu obyvatelstva malých venkovských sídel v horských oblastech a stěhování do měst. V okolí velkých měst a průmyslových aglomerací odsávají průmysl a služby v nadměrném rozsahu pracovníky ze zemědělství, jehož intenzivní rozvoj ohrožují také neustálou plošnou expanzí a znehodnocováním jeho produkce znečištěným ovzduším.

ZÁVĚRY

V dosavadním vývoji venkova a v procesu jeho socialistické přestavby bylo dosaženo řady významných úspěchů. Podstatně se zvýšila ekonomická i kulturní úroveň venkovského obyvatelstva a venkov byl plně zapojen do celkového rozvoje země.

Z perspektiv dalšího vývoje zemědělství i osídlení lze vyvodit, že je v zájmu dalšího společenského rozvoje zmírnit proces koncentrace oby-

vatelstva do středisek osídlení a v podstatě zachovat dnešní strukturu sídel ve venkovském prostoru. Zvláště důležité je to v odlehlých oblastech a v místech, kde zemědělská organizace nemá silnou pozici vůči ostatním výrobním organizacím v daném území. Tato situace by se měla odrazit i v plánování komplexního rozvoje území, zejména ve spolupráci národních výborů s podniky formou sdružování finančních prostředků pro vybudování sociální infrastruktury.

Literatura

MARKOVÁ, C. — TRNKOVÁ, V.: Vliv sídelní diferenciace na zemědělské obyvatelstvo a na další rozvoj zemědělské výroby. [Závěrečná práce.] Praha, VÚEZVŽ 1986.

Rozmístění obyvatelstva a struktura osídlení ČSSR. [Zprávy a rozbory.] Praha, ČSÚ 1982.

Územně technické podklady na úseku obyvatelstva a bytové problematiky v zemích ČSSR. Praha, Terplan 1985.

Došlo dne 7. 1. 1987

МАРКОВА, Ц. (Научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства и продовольствия, Прага). О проблемах стабилизации сельскохозяйственного населения. Сбор. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 23, 1987 (2) : 99-106.

Правильное размещение рабочей силы в сельском хозяйстве и её стабилизация в сельской области — важная проблема, тесно связанная с обеспечением развития АПК в ЧССР. Зatrudнения возникают при обеспечении нужной численности работников, главное, в областях с экстремальными природными условиями и в малых населенных пунктах в категории необластных центров. В них нет достаточного социального оборудования. Для перспективного развития сельского хозяйства поэтому желательно ослабить процесс концентрации населения в областных центрах высших ступеней, чтобы сохранить по существу существующую структуру поселений в сельской местности.

сельское хозяйство; рабочая сила; размещение, стабилизация; жилищное строительство

MARKOVÁ, C. (Economic Research Institute for Agriculture and Food, Praha): *The Problems of Stabilization of Farming Population*. Сбор. ÚVTIZ - Sociol. Zeměd., 23, 1987 (2) : 99-106.

The stabilization of agricultural labour force in the rural regions, associated with appropriate labour distribution in agriculture, is a serious problem closely associated with securing perspective development of the agricultural and food-production complex in Czechoslovakia. It is not easy to secure the needed numbers of workers, particularly in regions with extreme natural conditions and in the small villages of the category of "miscellaneous non-central settlements". These settlements lack the necessary public amenities. For future successful development in agriculture it is necessary to curb the process of the concentration of population in the higher-order settlement centres and to maintain the existing structure of settlements in the rural regions.

agriculture; labour; distribution; stabilization; housing construction

Adresa autorky:

RNDr. Cyrila Marková, Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Dlážděná 6, 110 00 Praha 1
